

DE TOLV APOSTLARNA.

Av ERIK ELFMAN.

Titeln på min berättelse låter ju lite biblisk, men den är fjärran från detta ämne. I själva verket är det vädret jag kommer att skriva om. Det är som de flesta vet ett samtalsämne, som är nästan outtömligt och kan leda till bekantskap och rent av äktenskap.

Innan de moderna vädersatelliterna kom till och radions rapporter upplyste oss om kommande regn o.d. var vissa yrkeskategorier tvingade att lita till sitt eget omdöme. En del av oss är ju reumatiker och kan i förväg förutsäga hög- eller lågtryck, många gånger beroende på vilken typ av värk vederbörande har. Andra lärde av vad de kunde iakttaga hos djuren och hurudan himlen såg ut. Det sistnämnda har väl varit det mest vanliga bland fiskare och sjömän, men visst förekommer det än i dag bland våra meteorologer, och att spana efter molnformationer är just vad denna berättelse handlar om.

Bland Vänerens fiskare var det, enligt gammal folktro, många som kunde spå väder. Detta med att spå väder var en tvingande nödvändighet för att kunna försörja sig och baserades naturligtvis på en lång erfarenhet.

Denna berättelse tilldrar sig år 1934, alltså för 50 år sedan, och jag och mina bröder åker ut på Väneren för att fiska. Till sällskap har vi en äldre vän till far. Han hade sina anor från Visnums-Kil och kom från en släkt som hade varit fiskare till yrket. Han hade många otroliga historier om sina släktingar, som kunde spå väder långa tider i förväg. Han påstod sig ha fått denna förmåga i arv, och naturligtvis blir vi bröder nyfikna och frågar Kalle, som han hette, vad slags väder det kan tänkas bli detta veckoslut. Han har inget att säga om vädret ännu, men han säger: "Vänta tills vi kommer ut på friare vatten eller tills vi har kommit i land på Timmeröarna".

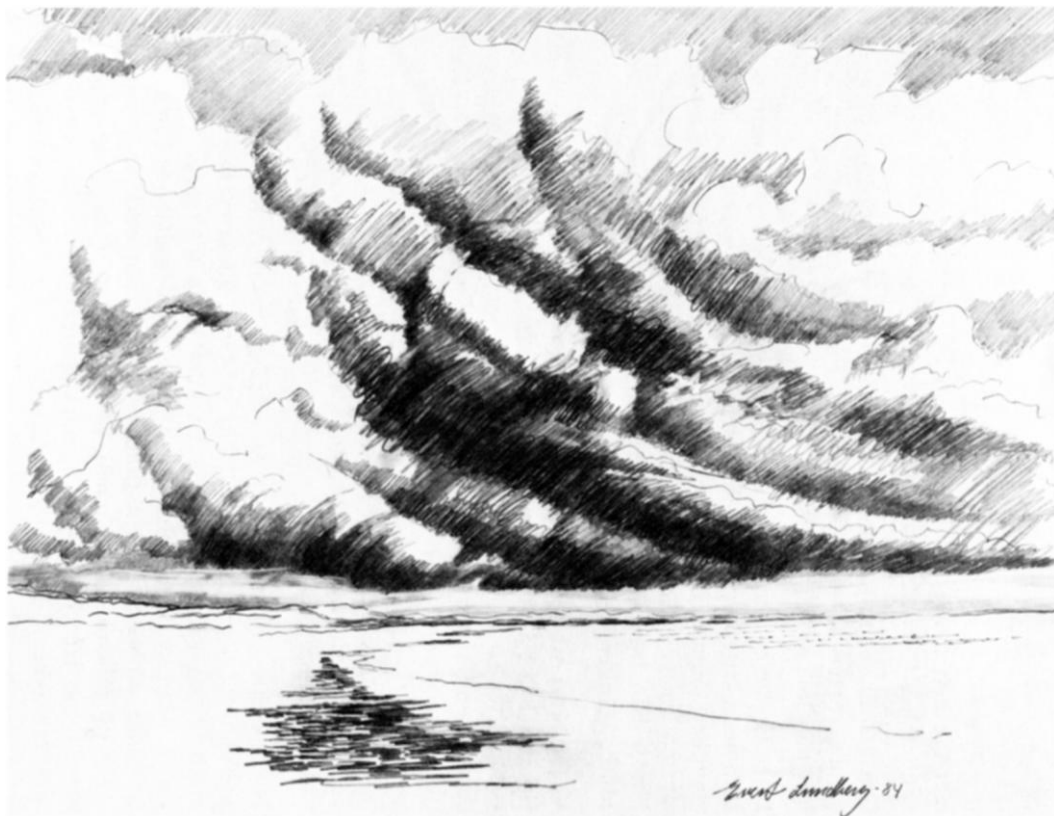
Komna i land och sedan vi fått kaffepannan över elden dristar vi oss återigen att fråga Kalle, vad slags väder det kan tänkas bli. "Ja," säger han. "Det är lite mystiskt på himlen i väster. Vi får se i morgon, hur det blir."

Innan vi somnar denna kväll får vi oss till livs många otroliga historier, för Kalle är en duktig berättare. Naturligtvis är han den som är huvudpersonen i dem alla.

Nästa morgon blir vi väckta av Kalle, som har kaffet färdigt. Han var alltid lika ivrig att komma ut till abborrställena och som alltid säger han: "Det är de stora som hugger tidigt."

När vi kommit fram till ett av Kalles specialställen för abborre blir det inte det fiske som vi hade tänkt oss; för fångsten blir klen. Då vi frågar Kalle var fisken kan tänkas vara säger han: "Det finns mycket fisk här, men de hugger inte." Han fortsätter: "Som jag sa i går kväll, så är det inte bra på himlen. Jag ser "de tolv apostlarna!" Då vi ber honom förklara vad han menar så omtalar han att en farbror till honom hade sagt: "Om Du ser en molnformation på himlen som består av tolv strimmor över Väneren så ställ så att du kommer hem med det snaraste, för det blir ett herrans oväder, när du ser "de tolv apostlarna."

Ja, det blir förstås ett muntert skratt bland oss bröder, för inte kan man väl tro på sådant skrock. Kalle mulnar till en smula och säger: "Var inte för styva i korken, å får ja bestämma så åker vi i lä, för om en timma har vi en nordväst här, som ni inte sett maken till." Vi förstår att Kalle menar allvar, och att han inte skämtar om väder, det vet vi sen gammalt, och då fisket inte varit lyckat beslutar vi att låta Kalle bestämma. "Vi far in i Tormesösundet," säger Kalle. "Kanske kan vi få lite abborre där."

Pratet går på vägen in och som en av mina bröder sade, så hade det ju nyligen varit en riktig storm från sydväst med stora skador på skogen, och inte hade man väl hört att det blev så tätt mellan ovädren. Sjötorps-snipan med den encylindriska motorn har inte någon stor fart, varför det tar lite tid att komma fram. När vi nått mynningen av sundet börjar det komma kastbyar från nordväst, och plötsligt kommer torra löv och smågrenar farande från land. Kalle, som sitter vid ro-dret, styr in mot land och skriker: "Vi tar i land på Västra Tormesön och söker lä." När vi anlant förstår vi efter en stund att det börjar bli farligt att stå för nära vissa träd, för nu har en del börjat luta betänkligt. Vinden tilltar allt mer och några träd faller med dunder och brak, och när vi ser ut över sjön ligger det liksom en rök över vattenytan. En meter över ytan är det som ett vitt skum av den hårda vinden, och vi har svårt att göra oss hörda med varandra. Kalle är alldeles tyst och svarar inte på tilltal. Ibland gör han en tur ner till stranden, där han har mera sikt över himlen i nordväst, och står där och spanar. Vi ser hur han går efter stranden norrut, och han blir borta närmre en timma. När han kommer tillbaka säger han: "Om en timma är det här över, för nu har de tolv försvunnit." Vad han syftar på förstår vi nu. Det är "de tolv apostlarna."

Senare läste jag om dessa strimor av moln på himlen i Zacharias Topelius bok "Vårt Land," men där benämnes de Noaks ark eller väderrot.

De molninformationer som ovan beskrivits har jag också varit i tillfälle att stifta bekantskap med vid andra tillfällen.

På femtioalet var vi några stycken som en vinterdag samlades på isen norr om Lakholmen för att pimpla. Vädret kom på tal, och jag sade till en av kamraterna att himlen allt ser konstig ut i väster. "Det är nog "de tolv apostlarna," sade jag. Jag fick genast förklara vad jag menade och möttes av samma ironiska leenden som vi bröder gav vännen Kalle, när han hade gett oss sin spådom.

Om det nu var tolv strimor på himlen ska jag låta vara osagt, men att det var ett tiotal vill jag minnas. Fisket gick vidare, och det blev inte mer tal om vädret.

Efter så där en timma får vi höra ett vinande från nordväst, och det kommer häftiga vindbyar. Snö och små isbitar börjar åka fram över blankisen. Vinden ökar i styrka, och en kamrats termosflaska samt ett metspö far iväg över isen. Termosen lyckas han få tag i, men metspöt hinner han inte åka ikapp. "Någon hittar det väl till sommaren på Märö," tänker jag.

Vi får brått att ge oss iväg i motvinden och kommer efter svår möda till slut i lä i Lakviken på Sibberön. Samma sak händer nu som år 1934. Efter ett par timmar är allt lugnt igen, men eftersom dagen är långt liden blir det inget mera fiske, utan alla sparkar hemåt. Komna till Stranduddens fyrar faller många kommentarer om vädret, men ingen säger något om "de tolv apostlarna." Alla är emellertid en erfarenhet rikare, och långt efteråt fick jag väl ett litet erkännande att det kanske inte var så dumt ändå att tro på gamla erfarna fiskares väderleksrapporter.

Jag fick emellertid tillfälle att än en gång sia om de tolv. Året är 1975, och vi ligger några familjer i båtar vid Ormholmarna. Det är midsommarhelg och vädret har varit det allra bästa tänkbara. Vi sitter på västra sidan av östra holmen och njuter av den dalande solen. Några strimor på västerhimlen tilldrar sig min uppmärksamhet och jag säger till min son och vännen Valter att det är något konstigt med himlen och jag citerar den numera bortgångne Kalles ord: "Det är mystiska saker!" Jag får en underlig oro i kroppen och säger: "Vi bryter upp nu och ser till att få ilastat." Det blir naturligtvis protester, för nästa dag är ju söndag, och vi hade tänkt ligga ytterligare en natt.

Jag är i alla fall envis, som tur är, för vi hinner nätt och jämnt att lasta i båtarna förrän ovädret är över oss från nordväst. Det blir några mycket besvärliga minuter, innan vi kommer ut från land, där sjön börjar häva sig allt högre. Det har också mulnat hastigt. Åskan börjar mullra och snart har vi också ett häftigt regn över oss. Sikten blir ett tag ordentligt nedsatt, och man får ta kompassen till hjälp på hemvägen. Komna i mynningen på Ölmeviken, där vattnet är alldeles gult, upphör regnet, och när vi legat vid bryggorna vid Kapurja någon timma är vädret lika fint som tidigare i helgen.

Efter denna tredje händelse med "de tolv apostlarna" går ofta tankarna tillbaka till hedersmannen Kalle, som hade lärt mig att respektera naturens egna tecken samt att inte ta några risker när det gäller vädrets makter.

Visst är det svårt att tro på gamla spådomar som "de tolv apostlarna," men det är nog bäst att inte vara alltför säker på sig själv. Även en tvivlare kan bli drabbad av de tolv.